

Hoe ook migranten tegen migratie zijn, maar niet altijd PVV stemmen

Posted on 20 september 2025 by Gastauteur

*Door Shashi Roopram**

In 2020 had twintig procent van de kiesgerechtigden een migratieachtergrond. De verwachting is dat dit percentage door de aanhoudende immigratie de komende decennia verder zal stijgen. Bij elke verkiezing is er aandacht voor deze kiezersgroep. De laatste jaren klinkt echter steeds vaker de vraag of mensen met een migratieachtergrond ook op radicaal-rechtse partijen stemmen. Hoe zit dat precies?

DENK populair onder Turkse en Marokkaanse kiezers

Ruim een week na de verkiezingen van 22 november 2023 publiceerde de NOS een artikel met de titel 'Geen aanwijzingen dat veel moslims op de PVV hebben gestemd'. Dit was een reactie op eerdere berichten in onder andere *de Telegraaf* en bij WNL dat moslims op de PVV zouden stemmen. In het artikel werden politicologen

aangehaald die benadrukten dat de meeste moslims vooral op links-progressieve partijen stemmen, en zeker niet op radicaal-rechtse partijen zoals de PVV. Volgens de NOS zou minder dan vijf procent van de moslims op de PVV hebben gestemd: verwaarloosbaar dus. Tussen de regels door leek dit een poging van de NOS om WNL en *de Telegraaf* te factchecken en duidelijk te maken dat zij ernaast zaten. Eind goed, al goed, zou je zeggen. Maar zo eenvoudig ligt het niet.

Zoals gezegd had in 2020 bijna twintig procent van alle kiesgerechtigden voor de Tweede Kamerverkiezingen een migratieachtergrond. Door bevolkingsgroei, grotendeels het gevolg van immigratie, zal dit percentage de komende jaren verder toenemen. De meeste kiezers met een migratieachtergrond stemmen inderdaad links-progressief. Zo is DENK bijzonder populair onder Turkse en Marokkaanse kiezers. Uit een peiling van *EenVandaag* in mei 2023 bleek dat DENK de vierde partij is onder jongeren van 18 tot 34 jaar. De verwachting is dat het zetelpotentieel van DENK door de komst van meer immigranten verder zal groeien. Dit zien we al terug in steden als Den Haag en Rotterdam, waar de partij inmiddels deel uitmaakt van de coalitie.

Toch is stemgedrag slechts een deel van het verhaal. Stemmen is immers een keuze, maar zegt niet alles over de onderliggende houding. Uit onderzoek blijkt dat een groot deel van de West-Europese bevolking anti-immigratiehoudingen heeft, zonder per se op radicaal-rechtse partijen te stemmen.

Anti-immigratiehoudingen verwijzen naar negatieve overtuigingen of gevoelens ten aanzien van immigratie of immigranten. Je kunt dus tegen de komst van nieuwe immigranten zijn en níet naar de stembus gaan. Ook kun je wel kritisch zijn op immigratie, maar toch geen stem uitbrengen op de PVV. Onderzoekers noemen dit *negative cases*.

Tijdens mijn veldwerk sprak ik vaak mensen met een migratieachtergrond die tegen de komst van nieuwe immigranten zijn, of zelfs kritisch staan tegenover de ‘islamisering’ van Nederland, maar tóch weigeren om op de PVV te stemmen. Zij vinden een stem op de PVV een brug te ver. Dit kan te maken hebben met de retoriek van Geert Wilders, maar ook met de angst dat zij zelf de volgende groep zijn, na de moslims, die het moet ontgelden.

Anti-immigratiehoudingen

Hoewel niet iedereen met anti-immigratiehoudingen op radicaal-rechtse partijen stemt, zijn dergelijke houdingen wél de sterkste voorspeller van zo'n stem. Volgens verschillende theorieën komt dit doordat nieuwe immigranten vaak als bedreiging worden gezien voor de positie van oudere migrantengroepen. Zij vrezen concurrentie op de arbeids- en woningmarkt.

In 2019 publiceerden Cecil Meeusen, Koen Abts en Bart Meuleman een studie in de *International Journal of Intercultural Relations*, getiteld 'Between solidarity and competitive threat?: The ambivalence of anti-immigrant attitudes among ethnic minorities'. Daarin analyseerden zij de opvattingen van Turken en Marokkanen in België. Uit dit onderzoek bleek dat 37% van hen vond dat de grenzen gesloten moesten worden. Over Oost-Europeanen waren de meningen nog negatiever: 55% vond dat zij banen innamen van Turken en Marokkanen en 53% vond dat zij de reputatie van andere migrantengroepen verpestten.

Vooral Oost-Europeanen worden dus door Turken en Marokkanen als bedreiging gezien. Toch betekent dit niet dat zij massaal op Vlaams Belang of andere radicaal-rechtse partijen stemmen.

Culturele afstand

De mate waarin nieuwe immigranten als bedreiging worden ervaren, hangt ook samen met de culturele afstand – een term die sociale wetenschappers gebruiken om verschillen in normen, waarden, tradities en gedrag tussen culturen te duiden. Zo is de culturele afstand tussen Nederland en Oekraïne kleiner dan die tussen Nederland en Syrië. Over het algemeen geldt: hoe kleiner de culturele afstand, hoe groter de kans op solidariteit.

Dit zien we terug in de houding van verschillende groepen: Turken en Marokkanen voelen zich meer verwant met Syriërs dan met Oost-Europeanen, terwijl autochtone Nederlanders zich eerder verwant voelen met Oost-Europeanen dan met Syriërs. Natuurlijk zijn dit gemiddelden; individueel kan dit verschillen.

Immigratie een belangrijk thema

Uit onderzoek van Ipsos I&O blijkt dat ruim 36% van de kiezers immigratie een belangrijk thema vindt. Het is echter te kort door de bocht om te veronderstellen dat dit alleen autochtone Nederlanders zijn. Evenmin kunnen we stellen dat moslims of andere mensen met een migratieachtergrond massaal op de PVV zullen stemmen.

De werkelijkheid is weerbarstiger. Van de 36% van de kiezers die immigratie belangrijk vinden, vindt 50% dat de PVV de beste ideeën heeft over de aanpak ervan. De andere helft denkt daar anders over. Deze groep bestaat deels uit kiezers van de VVD, JA21 en FvD, maar ook van GroenLinks/PvdA. Sterker nog, 17% van hen zegt zich in geen enkele partij echt te kunnen vinden.

Kortom: het focussen op stemgedrag alleen doet geen recht aan de complexiteit van dit vraagstuk. Het stemgedrag van kiezers kan verschuiven, maar de onderliggende houdingen en sentimenten blijven grotendeels hetzelfde.

Toekomstscenario's

Kijkend naar de demografische ontwikkelingen en de groei van kiezers met een migratieachtergrond, zijn er grofweg drie scenario's denkbaar voor de toekomst van het Nederlandse politieke landschap:

1. Voortzetting van links-progressieve dominantie
De meeste migranten blijven loyaal aan links-progressieve partijen, aangevuld met de verdere groei van DENK en mogelijk nieuwe etnisch-georiënteerde partijen. In dit scenario blijft radicaal-rechts beperkt aantrekkelijk, omdat de retoriek te sterk wordt ervaren als een aanval op alle migrantengroepen. Links kan hierdoor rekenen op een stabiele achterban, zeker in de grote steden.

2. Verschuiving naar conservatief of radicaal-rechts
Een deel van de tweede en derde generatie migranten ontwikkelt een conservatieve levensstijl en economische belangen die botsen met nieuwkomers. Zij kunnen zich aangetrokken voelen tot partijen die strenger immigratiebeleid combineren met conservatieve waarden, zoals JA21 of in beperkte mate de PVV. Internationale voorbeelden (Frankrijk, Oostenrijk) laten zien dat dit geen theoretisch

scenario is, maar daadwerkelijk kan plaatsvinden. Dit zou de electorale kaart ingrijpend veranderen.

3. Fragmentatie en issue-stemmen
Migranten blijven niet als één blok stemmen, maar kiezen per thema. Een kiezer kan progressief stemmen op sociaal-economisch vlak, maar conservatief op migratie en veiligheid. Dit leidt tot meer electorale volatiliteit en grillig stemgedrag. Het is goed mogelijk dat migranten dan net als autochtone Nederlanders tussen meerdere partijen heen en weer bewegen, afhankelijk van welk thema dominant is in de verkiezingscampagne.

Toenemende politieke diversiteit

Wat deze scenario's gemeen hebben, is dat migranten geen monolithisch stemblok zullen blijven. Naarmate hun aandeel in het electoraat groeit, zal ook hun politieke diversiteit toenemen. Voor radicaal-rechts ligt hier zowel een kans als een risico: het succes hangt af van de vraag of men migranten weet aan te spreken als burgers met belangen, of blijft positioneren als de eeuwige buitenstaander.

*****Shashi Roopram*** *(geboren in 1982) is een Nederlandse historicus, politiek antropoloog, opiniemaker en docent van Surinaams-Hindoestaanse afkomst. Hij is docent aan de Haagse Hogeschool en promoveert aan de Vrije Universiteit te Amsterdam op een onderzoek naar de redenen waarom mensen met een migratieachtergrond op anti-immigratiepartijen stemmen in Nederland.*

Wynia's Week *brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. Doet u mee? Hartelijk dank!*